

УДК 378:340

А.В. ЖДАНЮК,
*аспірант кафедри педагогіки та психології
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ МОТИВАЦІЙНОГО КРИТЕРІЮ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ДО ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕТАП ЕКСПЕРИМЕНТУ

Статтю присвячено аналізу рівня сформованості мотиваційного критерію готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності на констатувальному етапі експерименту. Обґрунтовано структуру мотиваційного критерію готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам. Підібрано діагностичні методики для визначення показників зазначеного критерію. Доведено необхідність внесення відповідних корективів у навчальний процес студентів для зміни перерозподілу значень мотиваційного критерію в бік збільшення високого та середнього рівнів за допомогою впровадження моделі формування готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам.

Ключові слова: готовність до запобігання конфліктам; мотиваційний критерій; структура мотиваційного критерію; рівні сформованості мотиваційного критерію.

Актуальність проблеми. З огляду на конфліктологічний характер професійної діяльності правознавців, особливого значення у процесі їх підготовки у ВНЗ набуває формування готовності до запобігання професійним конфліктам. На нашу думку, це можливо лише за умов наявності у студентів перспективних, внутрішньо вмотивованих ліній, дій, соціальних установок, інтересів, потреб, які спонукатимуть майбутніх фахівців до виконання на високому рівні професійно-превентивної діяльності. Студенти з високим рівнем сформованості зазначеної мотивації мають яскраво виражену потребу у безконфліктній взаємодії; виявляють позитивний стійкий інтерес до процесів прогнозування та профілактики конфліктів; усвідомлюють значущість превентивної діяльності; виявляють активність, цілеспрямованість та самостійність у процесі сприйняття, засвоєння і використання конфліктологічних знань та умінь у практичній діяльності; мають оптимальне співвідношення компонентів мотиваційного комплексу, що спонукають їх до виконання запобіжної діяльності; наполегливі у досягненні своїх цілей.

Отже, беззаперечна значущість мотиваційного критерію готовності майбутніх юристів до запобігання професійним конфліктам вимагає проведення попередньої діагностики рівня його сформованості з метою вдосконалення в період навчання студентів у ВНЗ.

Мета статті - проведення аналізу рівня сформованості мотиваційного критерію готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності на констатувальному етапі експерименту.

Аналіз досліджень і публікацій. На сьогодні проблема формування готовності майбутніх спеціалістів до попередження та вирішення конфліктів знайшла своє відображення у науковій літературі у таких аспектах: формування готовності майбутнього фахівця до розв'язання професійних конфліктів (З. Дринка, Н. Підбуцька, Н. Самсонова); готовності вчителя до запобігання та розв'язання конфліктних ситуацій (Г. Антонов, Г. Болтунова, Я. Довгополова, Л. Порожня); готовності майбутніх соціальних педагогів до запобігання та

розв'язання професійних конфліктів (А. Лукашенко, М. Трухан); готовності майбутніх практичних психологів до розв'язання міжособистісних конфліктів (Є. Варлакова); готовності майбутніх дільничних інспекторів міліції до розв'язання конфліктних ситуацій під час навчання у вищому навчальному закладі МВС України (С. Гіренко, В. Лазарева); готовності управлінців до розв'язання конфліктів (Т. Дзюба, Л. Карамушка, Н. Коломінський та ін.); дидактичні умови підготовки студентів до вирішення професійних конфліктологічних завдань (З. Дринка); психолого-педагогічні умови готовності військових фахівців до вирішення конфліктних ситуацій (І. Устинов).

Водночас вчені не одноставні у визначенні структури досліджуваної готовності, а отже, і в діагностиці її компонентів. Щодо проблеми формування готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності, зокрема аналіз та діагностика її структурних компонентів, досі залишається поза увагою дослідників, що й зумовило вибір теми нашої роботи.

Виклад основного матеріалу. Перш за все зазначимо, що у нашому дослідженні готовність майбутнього юриста до запобігання конфліктам у професійній діяльності являє собою інтегративне новоутворення особистості, що характеризується стійкою мотивацією й налаштованістю на безконфліктну взаємодію під час виконання професійних функцій; високим рівнем оволодіння теоретичними конфліктологічними знаннями і сформованістю практичних умінь, необхідних для запобігання конфліктам у професійній діяльності, що є базисом для формування конфліктологічної компетентності фахівця.

Вивчення наукових праць з приводу виокремлення структурних компонентів готовності майбутніх фахівців до попередження конфліктів показало, що дослідники визначають різний їх склад: Є. Варлакова виділяє мотиваційний, когнітивний, операційний, комунікативний, емоційний компоненти [1, с. 125], В. Лазарева - мотиваційно-вольовий, оцінно-орієнтаційний, операційний [3, с. 16], К. Розум - мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, поведінковий та рефлексивний [4, с. 164], О. Степаненко - мотиваційно-ціннісний, особистісний, когнітивний, операційний рефлексивний [6, с. 59], І. Холковська - мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий, операційно-діяльнісний [7, с. 205].

На думку Л. Семенець, формування готовності починається з мотиваційної сфери – постановки мети на основі потреб та цілей або усвідомлення людиною окресленого перед нею завдання. Наступним є розробка плану, моделей, схем подальшої дії. Потім людина приступає до втілення готовності: застосовує певні засоби та прийоми діяльності, порівнює хід роботи, що виконується, та проміжні отримані результати з окресленою метою, вносить корективи [5, с. 72].

Ураховуючи вищезазначені доробки науковців та підтримуючи погляди К. Устименко, наведемо готовність до запобігання конфліктам у вигляді функції: $GЗК = f(GЗК_{мц}, GЗК_{зт}, GЗК_{пн}, GЗК_{о})$, де $GЗК$ – готовність до запобігання конфліктам; $GЗК_{мц}$, $GЗК_{зт}$, $GЗК_{пн}$, $GЗК_{о}$ – окремі параметри цієї інтегральної характеристики: мотиваційно-ціннісний, змістово-теоретичний, процесуально-практичний, особистісний компоненти відповідно. На нашу думку, саме функційна залежність відображає ступінь співвідношення між елементами, адже зміни в одному з них неминуче призводять до змін в інших [8, с. 8].

Ми переконані, що без наявності у фахівця позитивної мотивації до здійснення запобіжної діяльності неможливе її виконання, адже саме мотиви впливають на діяльність і поведінку особистості. Крім того, відчуття підвищеної відповідальності за наслідки своїх дій – невід'ємний атрибут професійної готовності майбутніх юристів. Пріоритети у їх превентивній діяльності повинні гармонізуватися із пріоритетом совісті, моралі, свідомості, а вся професійно орієнтована діяльність підкоряється існуючим у суспільстві нормам. Тому першим компонентом виділено мотиваційно-ціннісний, який передбачає ціннісне, позитивне ставлення до превентивної діяльності у сфері юриспруденції; сформованість сукупності цілей і мотивів відповідно завданням запобіжної юридичної діяльності; стійку потребу до постійного підвищення рівня культури професійно-правового спілкування; прагнення до оптимальної поведінки в умовах конфліктної ситуації; спрямованість на пошук можливостей усунення протиріч та суперечок; уміння критично оцінювати свої особистісні, професійні якості та результати превентивної діяльності; спрямованість до максимально можливої бесконфліктності професійно-значущих дій з одночасною потребою у кар'єрному зростанні.

Мірою оцінювання мотиваційно-ціннісного компонента готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності обрано мотиваційний критерій.

Вивчення поглядів науковців дозволило нам виокремити складові мотиваційного критерію. На нашу думку, змістову сторону спрямованості фахівця, що складає основу його життєвої концепції, «філософії життя», ставлення до навколишнього середовища, інших людей, самого себе визначає ціннісна складова. Аналізуючи професійну правосвідомість, необхідно відмітити, що висхідними мотивами професійної поведінки юристів є не їх власні інтереси, а потреби соціальних груп та суспільства в цілому. Саме у ціннісних орієнтаціях юриста повинні бути закладені ідеї гуманізму, взаємодії на принципах безконфліктності, діалогічності, розуміння й поваги іншої культури й людей, дотримання етичних норм та норм права, конструктивного ставлення до професійних конфліктів, на основі яких фахівець оцінює характер суперечки та будує свою поведінку в конкретній ситуації, метою якої є запобігання конфлікту.

Особливого значення надаємо пізнавальній складовій мотиваційного критерію, що передбачає формування стійкого інтересу до конфліктологічної підготовки, основою якого є потреба у володінні конфліктологічними знаннями, уміннями й способами передбачення та запобігання конфліктам у професійній діяльності.

Крім того, звертаємо увагу на необхідність формування професійних мотивів, які зорієнтовують особистість на творчу фахову діяльність; прагнення до прояву індивідуальності; бажання досягнути успіху в професійній діяльності, зокрема у частині прогнозування виникнення конфліктних ситуацій у процесі виконання професійно-юридичних обов'язків, посередництва у розв'язанні конфліктів клієнтів; прагнення орієнтувати клієнта на конструктивну співпрацю.

Важливу роль у мотиваційному критерії відіграє особистісна складова, до якої належать мотиви особистісної зацікавленості (престижні, прагматичні, особистісного та професійного становлення й зростання), які визначають прагнення стати визнаним фахівцем у галузі запобігання конфліктам у професійній діяльності, спрямованість на використання психолого-конфліктологічних знань з метою запобігання деструктивним конфліктам у власному та професійному житті, пізнанні та розвитку своїх особистісних якостей, що сприяють передбаченню можливості виникнення суперечок та конфліктних ситуацій.

З огляду на вищевказане показниками мотиваційного критерію обрано: потреба особистості у безконфліктній взаємодії; спрямованість на конфліктологічний аспект професійної підготовки; співвідношення компонентів мотиваційного комплексу особистості, що спонукає студентів до виконання професійно-превентивної діяльності. На підставі виокремлених показників у дослідженні визначено три рівні сформованості мотиваційного критерію готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності: високий, середній та низький.

Діагностика рівня сформованості мотиваційного критерію готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності передбачало послідовне виконання таких етапів: 1) розрахунок співвідношення компонентів мотиваційного комплексу, що спонукає студентів до конфліктологічної підготовки; 2) аналіз ступеня вираженості спрямованості студентів на оволодіння професійно-превентивною діяльністю; 3) визначення рівня усвідомлення значущості конфліктологічних знань та умінь як важливої складової професіоналізму сучасного правознавця.

З метою встановлення співвідношення компонентів мотиваційного комплексу, що спонукає студентів до вивчення конфліктологічних дисциплін (внутрішньої – ВМ та зовнішньої – ЗМ (зовнішньої позитивної (ЗПМ) та зовнішньої негативної (ЗНМ) мотивації), нами було використано методику А. Реана та В. Якуніна в авторській модифікації. За результатами діагностики з'ясовано, що утилітарні та мотиви уникнення невдач є значущими для студентів контрольної та експериментальної груп (28,7%; 25,3% КГ та 29,4%; 22,1% ЕГ відповідно). Така ситуація свідчить про те, що навчальна діяльність студентів має формальний характер, вона орієнтована не на засвоєння нових знань, формування нових умінь, а на успішне складання сесії будь-якими способами. Успішна навчальна діяльність у цьому випадку розглядається як необхідність отримання стипендії, диплома. Студенти усвідомлюють та побоюються можливих неприємностей, які можуть виникнути у результаті невиконання

роботи. За такої мотивації у навчальній діяльності відсутній творчий підхід, самостійна постановка навчальних цілей. Мотиви престижу переважають у респондентів КГ (10,0%), для яких властиве прагнення отримати високий соціальний статус. Мотиви творчої самореалізації займають значне місце у студентів ЕГ (11,8%).

Акцентуємо увагу, що мотиви лише кожного десятого студента КГ (8,7%) та ЕГ (8,8%) пов'язані з конфліктологічним змістом навчальної діяльності і процесом її виконання, що свідчить про недостатню орієнтацію майбутніх фахівців на самостійне оволодіння та вдосконалення способів та прийомів отримання конфліктологічних знань, методів наукового пізнання, способів саморегуляції навчальної роботи, раціональної організації власної навчальної праці. Показники професійної мотивації (16,0% КГ та 14,7% ЕГ) виявляють фактори, що впливають на наполегливість та успішність оволодіння професією, зокрема професійно-превентивною діяльністю, на пізнавальну активність студентів під час вивчення конфліктологічних дисциплін, на активність після закінчення навчання та влаштування на роботу. У нашому випадку вони свідчать про недостатній рівень усвідомлення студентами значущості професійно-превентивної діяльності юриста.

Наголошуємо, що соціальні мотиви, які повинні бути провідними у спеціалістів юридичного профілю, виявилися найменш значущими у респондентів обох груп (4,0% КГ та 5,9% ЕГ). Вони пов'язані з різними видами соціальної взаємодії і полягають у прагненні зайняти певну позицію у стосунках із оточуючими, приносити суспільно-важливу користь. Вплив із боку суспільства формує у таких студентів почуття обов'язку, яке змушує їх отримати професійну освіту та стати громадянами, потрібними своїй країні.

Таким чином, аналіз результатів дослідження показав, що 32,7% ЕГ та 37,5% КГ мають оптимальний сформований мотиваційний комплекс, що свідчить про задоволеність та розуміння значущості обраної професії та професійно-превентивної діяльності юриста. 15,3% респондентів ЕГ та 18,4% КГ мають найгірше співвідношення компонентів мотиваційного комплексу та 29,3% ЕГ і 25,7% КГ знаходяться на межі до цього.

Зазначимо, що професійна мотивація виступає внутрішнім рушійним фактором розвитку професіоналізму особистості, оскільки тільки на ґрунті високого рівня її формування можливий ефективний розвиток професійної освіти та культури особистості, тому у контексті формування готовності до запобігання конфліктам у професійній діяльності юристів вважаємо за необхідне більш детально дослідити цю групу мотивів. Із цією метою було використано методику Т. Дубовицької [2] «Професійна спрямованість студентів» в авторській модифікації, за допомогою якої визначалось прагнення майбутніх фахівців до оволодіння професійно-превентивною діяльністю.

Аналіз результатів відповідей показав, що 64,6% КГ та 63,9% ЕГ обрали б професію юриста, якби це потрібно було б зробити ще раз. Стійке бажання працювати за фахом, запобігати і вирішувати професійні конфлікти, та обґрунтувати свій вибір можуть 18,6% КГ та 19,9% ЕГ. Вимушено навчаються на факультеті 23,3% КГ та 20,3% ЕГ. Майже 37,3% КГ та 23,5% ЕГ зацікавлені в отриманні будь-якої вищої освіти, ніж упевнені у виборі професії. За власною ініціативою підвищують рівень свого професіоналізму, прагнуть познайомитися з роботою по запобіганню та вирішенню конфліктів спеціалістів у галузі юриспруденції, мають захоплення, пов'язані із майбутньою професією лише 12,0% КГ та 15,4% ЕГ. На момент проведення опитування ніхто із студентів не працював та не шукав роботу за обраною спеціальністю. Впевнені, що майбутня робота розкриє медіаторські здібності та дозволить показати та проявити свої можливості у попередженні та профілактиці конфліктів 28,7% КГ та 29,4% ЕГ. Змінити діяльність та переорієнтуватися на інший напрям підготовки мають бажання 28,0% КГ та 27,9% ЕГ.

Таким чином, діагностика показала: лише 9,2% КГ та 8,8% ЕГ мають високий рівень професійно-превентивної спрямованості, що свідчить про прагнення цих студентів до оволодіння обраною професією, зокрема професійно-превентивною діяльністю, бажання у майбутньому працювати за фахом і далі вдосконалюватися у цьому напрямі. Такі респонденти у вільний час займаються справами, що стосуються галузі юрисдикції та знайомі з спеціалістами-правознавцями, які можуть поділитися досвідом у питаннях запобігання та вирішення професійних конфліктів. Вони вважають професію юриста справою свого життя.

Дослідження виявило суттєвий відсоток студентів, що мають низький рівень професійно-превентивної спрямованості та тих, хто знаходиться на межі до цього. Такі показники

свідчать про те, що респонденти вимушено навчаються на факультеті, вступ до навчального закладу зумовлений не зацікавленістю у професії, а бажанням батьків. Студенти не бачать себе у майбутній професії, по можливості бажають змінити спеціальність.

Наступний етап діагностики передбачав вивчення рівня розвитку у студентів внутрішньої мотивації навчальної діяльності при оволодінні конфліктологічними дисциплінами. З цією метою було застосовано методику Т. Дубовицької [2], яка складається із 20 суджень відповідного змісту. Результати проведеного дослідження показали, що лише 12,6% КГ та 14,7% ЕГ вважають необхідним володіння конфліктологічними знаннями та уміннями для своєї майбутньої діяльності. Більше половини студентів (54,0% КГ та 58,1% ЕГ) вважають достатнім наявний обсяг знань з питань управління конфліктами та неважливим розгляд складних теоретичних питань з цього приводу. Жоден з респондентів не читає додаткову літературу, присвячену конфліктологічній проблематиці, не обговорює новий матеріал з однокурсниками, не цікавиться науковими пошуками у цьому напрямку. У процесі вивчення дисциплін конфліктологічного характеру у студентів обох груп переважають зовнішні мотиви: оцінка важливіше за результат, головне – не засмучувати батьків та викладачів.

Таким чином, респонденти продемонстрували переважно низький рівень внутрішньої мотивації (46,9% КГ та 48,6% ЕГ), що спонукає їх на підвищення рівня конфліктологічної підготовки.

Висновки. Узагальнені результати вивчення мотивів студентів, отримані на констатувальному етапі експерименту, свідчать про те, що рівень сформованості готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності за мотиваційним критерієм є недостатнім; 43,7% КГ та 42,7% ЕГ епізодично виявляють інтерес до професійно-превентивної діяльності; розуміють важливість конфліктологічних знань та умінь лише для окремих видів роботи юриста; вимагають імпульсу ззовні для прояву активності у навчальній діяльності, пов'язаній з конфліктологічною підготовкою. Майже половина студентів обох груп (48,5% КГ та 49,0% ЕГ) постійно потребують спонукання до постановки особистих цілей, самоосвіти, саморозвитку особистісних якостей і самовдосконалення; не усвідомлюють значущості професійно-превентивної діяльності юриста; байдуже чи негативно ставляться до навчальної діяльності, пов'язаної з вивченням конфліктологічних дисциплін; мають найгірше співвідношення компонентів мотиваційного комплексу.

Таким чином, констатуємо, що значна частка показників низького рівня сформованості мотиваційного критерію як в експериментальній, так і в контрольній групах студентів потребує внесення відповідних корективів в навчальний процес студентів для змінення перерозподілу значень загального показника в бік збільшення високого та середнього рівня. Ми вважаємо, що подібні зміни відбудуться завдяки впровадженню в навчальний процес моделі формування готовності майбутніх юристів до запобігання конфліктам у професійній діяльності, яка включає сукупність процесів теоретичної і практичної діяльності викладачів ВНЗ, спрямованих на становлення й розвиток особистості майбутнього правознавця, а також систему цілей, методологічних підходів, принципів, змісту, методів, форм, засобів навчання, форм контролю й корекції, що поетапно упроваджуються в навчальний процес ВНЗ та гарантують досягнення кінцевого результату.

Список використаних джерел

1. Варлакова Є.О. Формування готовності майбутніх практичних психологів до розв'язання міжособистісних конфліктів. автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 – «Соціальна психологія, психологія соціальної роботи» / Є.О. Варлакова. – Київ, 2011. – 21 с.
2. Дубовицькая Т.Д. Методика диагностики направленности учебной мотивации / Т.Д. Дубовицькая // Психологическая наука и образование.– 2002. – № 2. – С. 42–45.
3. Лазарева В.В. Формування готовності майбутніх дільничних інспекторів МВС до розв'язання конфліктних ситуацій у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В.В. Лазарева. – Тернопіль: Терноп. нац. пед. ун-т імені Володимира Гнатюка, 2013. – 20 с.
4. Розум К.В. Компонентна структура готовності майбутніх учителів гуманітарного профілю до запобігання й розв'язання конфліктів у навчально-виховній роботі з учнями / К.В. Розум // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 7 (33). – С. 163–170.

5. Семенець Л.М. Діяльнісна модель формування професійної готовності майбутніх учителів / Л.М. Семенець // Вісник Житомирського державного університету. – 2015. – № 4 (82). – С. 68–71.

6. Степаненко О. Формування готовності викладачів вищої школи до попередження і розв'язання професійних конфліктів / О. Степаненко // Порівняльно–педагогічні студії. – 2012. – № 2 (12). – С. 56–61.

7. Холковська І. Принцип управління-самоуправління у формуванні готовності майбутніх учителів до попередження і розв'язання конфліктів / І. Холковська // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8 (ч. 2). – С. 201–206.

8. Устименко Ю.С. Підготовка майбутніх стоматологів до професійної взаємодії засобами інтерактивних методів навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – «Теорія і методика професійної освіти» / Ю.С. Устименко. – Д., 2017. – 23 с.

References

1. Varlakova, E.O. (2011). *Formuvannia hotovnosti maibutnykh praktychnykh psykhologiv do rozv'iazannia mizhosobystnykh konfliktiv*. Avtoref. dys. kand. psyhol. nauk [Formation of readiness of future practical psychologists for solving interpersonal conflicts. Abstract of cand. psychol. sci. diss.]. Kyiv, 21 p. (In Ukrainian).

2. Dubovitskaia, T.D. (2002). *Metodika diahnostiki napravlenosti uchebnoi motivatsii* [Technique of diagnostics of orientation of educational motivation]. *Psikhologicheskaia nauka i obrazovanie* [Psychological Science and Education], no. 2, pp. 42-45 (In Russian).

3. Lazareva, V.V. (2013). *Formuvannia hotovnosti maibutnykh dilnychykh inspektoriv MVS do rozv'iazannia konfliktnykh sytuatsii u protsesi fakhovoi pidhotovky*. Avtoref. dys. kand. ped. nauk [Formation of readiness of future district inspectors of the Ministry of Internal Affairs to resolve conflict situations in the process of professional training. Abstract of cand. ped. sci. diss.]. Ternopil, Ternopilskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni Volodymyra Hnatiuka Publ., 20 p. (In Ukrainian).

4. Rozum, K.V. (2013). *Komponentna struktura hotovnosti maibutnykh uchyteliv humanitarnoho profilu do zapobihannia i rozv'iazannia konfliktiv u navchalno-vykhovnii roboti z uchniamy* [Component structure of readiness of future humanitarian teachers to prevent and resolve conflicts in educational work with pupils]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies], no. 7 (33), pp. 163-170 (In Ukrainian).

5. Semenets, L.M. (2015). *Diialnisna model formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnykh uchyteliv* [Active model of formation of future teachers' professional readiness]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu* [Bulletin of Zhytomyr State University], no. 4 (82), pp. 68-71 (In Ukrainian).

6. Stepanenko, O. (2012). *Formuvannia hotovnosti vykladachiv vyshchoi shkoly do poperedzhennia i rozv'iazannia profesiynykh konfliktiv* [Formation of the readiness of high school teachers to prevent and resolve professional conflicts]. *Porivnialno-pedahohichni studii* [Comparative-pedagogical studios], no. 2 (12), pp. 56-61 (In Ukrainian).

7. Kholkovska, I. (2013). *Pryntsyp upravlinnia-samoupravlinnia u formuvanni hotovnosti maibutnykh uchyteliv do poperedzhennia i rozv'iazannia konfliktiv* [Principle of self-governance in shaping the readiness of future teachers to prevent and resolve conflicts.]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia* [Problems of preparing a modern teacher], no. 8, part 2, pp. 201-206 (In Ukrainian).

8. Ustyimenko, Yu.S. (2017). *Pidhotovka maibutnykh stomatolohiv do profesiinoi vzaemodii zasobamy interaktyvnykh metodiv navchannia*. Avtoref. dys. kand. ped. nauk [Preparation of future dental practitioners for professional interaction by means of interactive teaching methods. Abstract of cand. ped. sci. diss.]. Dnipropetrovsk, 23 p. (In Ukrainian).

Статья посвящена анализу уровня сформированности мотивационного критерия готовности будущих юристов к предотвращению конфликтов в профессиональной деятельности на констатирующем этапе эксперимента. Обоснована структура мотивационного критерия готовности будущих

юристов к предотвращению конфликтов. Подобраны диагностические методики для определения показателей исследуемого критерия. Доказана необходимость внесения соответствующих коррективов в учебный процесс студентов с целью перераспределения значений мотивационного критерия в направлении увеличения показателей высокого и среднего уровня с помощью внедрения модели формирования готовности будущих юристов к предотвращению конфликтов в профессиональной деятельности.

Ключевые слова: готовность к предотвращению конфликтов; мотивационный критерий; структура мотивационного критерия; уровни сформированности мотивационного критерия.

The article has been devoted to the analysis of the establishing stage of the experiment investigating the level of developing the motivational criteria of future lawyers' commitment to preventing conflicts in their career. The structure of the motivational criteria of future lawyers' commitment to preventing conflicts has been considered. The diagnostic methods for determining the aspects of certain criteria have been chosen. The necessity has been presented of introducing the adjustments into the studying process for changing the meanings of motivational criteria towards increasing their high and medium levels with the help of inculcating into the students' studying process the models of future lawyers' formation for preventing conflicts.

Key words: commitment for prevention of conflicts; motivational criteria; the structure of the motivational criteria; the aspects of forming the motivational criteria; the diagnostics of the motivational criteria of the commitment for preventing conflicts.

Одержано 7.11.2017.